

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 102. Quid advertendum sit circa verba legum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

externo sufficienter potest cognosci internus, & consequenter ratione externi poterit judicari ac puniri.

§. VII. Nunc facile est respondere ad rationes primæ sententiæ, nam ad 1. & 4. patet responsio ex dictis: quod autem lex manens in mente legislatoris non obliget, causa est, quia deest illi ordinatio ad subditos & promulgatio, quæ sunt de essentia illius vel essentialiter requiruntur. *Ad 2.* disparitas est de lege civili, hæc enim non procedit à potestate spirituali, nec intendit bonum spirituale hominis, nec eum dirigit ad finem supernaturalem, sed tantum versatur circa politicam & externam gubernationem; è contrà leges Ecclesiasticæ omnia opposita intendunt, ad quæ maximè juvant ac necessarii sunt actus interni. *Ad 3.* Quamvis potestas humana ferens legem, quæ concernit conscientiam, tendat ad actus internos, adhuc exercetur humano modo, non sistendo quidem in fine humano seu naturali, sed juvando & quasi elevando hominem supra se, eò quod illum dirigit ad bona æterna & supernaturalia, in quo nihil est inconvenientiæ.

Q. 102. Quid advertendum sit circa verba legum. R. seqq. 656

§. I. Communis est sententia, quod hæc verba, *præcipio, impero, jubeo, prohibeo, interdico*, si materia sit gravis, importent obligationem gravem: illa autem, *volumus, ordinamus, sancimus, statuimus*, per se eam non importent, cum sint indifferentia ad legem, consilium, exhortationem, regulam: *Mando* idem est quod *præcipio*, uti rectè *Illf. t. I. d. 2. n. 2. contra Az.*

§. II. Verba præceptiva non semper judicant præceptum perfectum obligans sub mortali, uti rectè *Less. in auct. V. Religiosus cas. 4. n. 8. Sa* & alii apud *Castrop. d. 1. p. 9. n. 4.*, Attamen verbum, *debet, debent,*

debent communiùs importat præceptum, quandoque tamen etiam tantùm decentiam aut meliùs esse: sed verbum, *oportet*, non importat imperium, sed honestatem & convenientiam, uti volunt *Suar.*, *Sanch.* & alii, sed notat *Du Bois* in motivo Juris a. 5, & adductis exemplis demonstrat voces illas, *tentur*, *oportet*, *debet*, aliquando importare debitum stricti juris, aliquando solius decentiæ & honestatis: putat tamen *Sa V. lex*, si in lege Ecclesiastica dicatur, *teneantur* vel *precipimus*, significari obligationem gravem.

658 §. III. Si in imperativo dicatur, *fac*, *abstine*, *cave*, *re*. Item *caveant*, *abstineant omnes*, *nemo audeat*, *Cajet.*, & alii dicunt non ideo importari obligationem: *Nav. Sa*, *Sayr.* dicunt importari levem: rectiùs dicit *Sanch.* standum esse regionis, in qua fertur, loquendi consuetudine; notatque etiam *Carden.* in I. crisi d. 23. n. 46., quòd lex scripta, quæ non importat verba certò præceptiva, sit interpretanda juxta consuetudinem, an videlicet solita sit observari tanquam obligatoria, tum enim certissimum est obligare: quòd si de consuetudine non constet, putat *Sanch.* attendendum esse ad materiam, quæ si fuerit gravis, censet obligationem fore gravem, sed videtur tenendum, quod dicemus n. 660.

659 §. IV. In decretis Pontificum vel Conciliorum, ubi materia est gravis, communiter importatur obligatio gravis, sic enim *Trident. Sess. 13. c. 7.* per verbum illud, *Confiteatur*, graviter præcipit Sacerdoti sibi conscio de mortali, ut si in defectu Confessarii etiam post elicitam contritionem celebraverit absque Confessione, statim postea confiteatur.

660 §. V. In dubio, an verba præceptum contineant vel consilium tantùm aut exhortationem, reputanda sunt continere tantùm consilium aut exhortationem;

tionem ; similiter si verba legis spectatis omnibus circumstantiis intelligi possint de obligatione levi , non debent extendi ad gravem , uti diximus n. 596. advertendum est etiam, quod Auctores aliquando dicant aliquid esse grave peccatum , nec tamen ideo intelligant esse mortale, uti *Less.* in auct. V. *Societas* JESU cas. 1. n. 8. Denique si verba significant obligationem gravem, & dubitetur an Superior voluerit graviter an leviter obligare, standum est pro obligatione gravi, pro qua lex possidet per expressam suam significationem, uti rectè *Sanch.* in Decal. l. I. c. 4. aliique cum *Diana* p. 5. tr. 5. R. 47.

§. VI. Notant *Abbas* aliique cum *Gob.* in *Quin.* 661 tr. 4. n. 682. extensionem legis ultra omnem verborum significationem fieri non debere ob identitatem rationis, nisi ea ratio exprimat in lege ; & quamvis extensio admittenda sit in lege favorabili, non tamen in correctiva vel poenali, uti post *Gloss.* *Roman.* & alios habet *Everhardus*, loquens etiam de casu, quo ratio major est pro omisso quam pro expresso : notat tamen *Ills.* t. 4. d. 2. n. 362. legem etiam correctivam extendendam esse ad casum, in quo eadem vel similis ratio intervenit, si ex communi DD. sensu & praxi colligatur casum lege comprehensum potius per modum exempli assignatum fuisse, & finem legis universaliter à legislatore fuisse intentum. Circa verba privilegiorum, vide n. 839.

§. VII. Quando verba legis generalis posterioris explicari possunt in aliquo sensu, qui non contradicat legi speciali priori, sic explicari debent, uti multis exemplis probat *Sanch.* in Decal. l. 2. c. II. n. 27. & de matr. l. 2. d. 24. n. 6., quamvis posterior lex etiam haberet clausulam revocatoriam ordinationum contrariarum. Videri possunt *Az.* l. 5. c. 27. & 28. *Tol.* de 7. pecc. mort. c. 20. *Carden.* in 1. cr. d. 24.

Q. 103.

*Obs circa
finem*

616.